

Postanowienie z dnia 19 października 2001 r., I CZ 132/01

Brak w sentencji wyroku znoszącego małżeńską wspólność majątkową orzeczenia o oddaleniu powództwa w części dotyczącej określenia daty ustania tej wspólności, nie stanowi przeszkody do zaskarżenia apelacją wyroku w tym zakresie.

Sędzia SN Tadeusz Wiśniewski (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Maria Grzelka

Sędzia SN Iwona Koper

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Andrzeja T. przeciwko Magdalenie T. o zniesienie wspólności majątkowej małżeńskiej, po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu niejawnym w dniu 19 października 2001 r., zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 25 kwietnia 2001 r. uchylił zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 24 października 2000 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia orzekł zniesienie wspólności małżeńskiej stron z dniem 27 sierpnia 1999 r. Od wyroku tego powód wniósł apelację, domagając się jego zmiany przez orzeczenie zniesienia wspólności majątkowej z dniem 1 stycznia 1999 r. Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 25 kwietnia 2001 r. odrzucił apelację powoda, wychodząc z założenia, że skoro w wyroku tym nie orzeczono o oddaleniu powództwa w pozostałej części, aczkolwiek datę ustania wspólności ustawowej małżeńskiej oznaczono inaczej niż tego zażądano w pozwie, to zaskarżenie odnosi się do rozstrzygnięcia nieistniejącego.

W zażaleniu na powyższe postanowienie powód zakwestionował stanowisko Sądu Okręgowego i domagał się uchylenia zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 367 k.p.c., apelacja dopuszczalna jest tylko od wyroków, istnienie orzeczenia merytorycznego – jako okoliczności faktycznej – decyduje zatem o dopuszczalności zaskarżenia. Jeżeli sąd nie orzeknie o całości żądania, powód może w ustawowym terminie zażądać uzupełnienia wyroku (art. 351 k.p.c.) względnie wytoczyć powództwo odnośnie do części roszczenia, o której nie orzeczono – pozytywnie lub negatywnie – w tym wyroku. Powstaje w tej sytuacji zagadnienie, czy niezamieszczenie w sentencji wyroku przez sąd znoszący wspólność ustawową małżeńską z datą późniejszą niż żądana w pozwie wzmianki o oddaleniu powództwa dalej idącego, stanowi naruszenie zasady, według której sąd ma obowiązek orzec o żądaniach zawartych w pozwie w pełnym zakresie w jednym z reguły wyroku (zob. art. 317 k.p.c.), a w konsekwencji również problem, czy występuje wówczas podstawa do ewentualnego uzupełnienia wyroku przez orzeczenie o oddaleniu powództwa w pozostałej części.

Z art. 52 § 2 k.r.o. wynika, że znosząc wspólność majątkową – zarówno ustawową, jak i umowną – sąd powinien oznaczyć w wyroku dzień, z którego upływem wspólność ustaje. Przyjąć trzeba, że ocena, czy tą chwilą ma być data wydania wyroku, wniesienia pozwu, czy też inny dzień poprzedzający wytoczenie powództwa, należy do sądu. Uchybienie tej powinności sprawia, że wydany wyrok jest niekompletny i strona może na podstawie art. 351 § 1 k.p.c. wnosić o stosowne uzupełnienie wyroku (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 1976 r., III CRN 230/76, OSNCP 1977, nr 10, poz. 190). Podkreślić należy, że z tego przepisu wynika, iż strona może żądać uzupełnienia wyroku m.in. w wypadku, gdy sąd nie zamieścił w wyroku dodatkowego orzeczenia, które według przepisów ustawy powinien był zamieścić z urzędu. Takim dodatkowym orzeczeniem jest niewątpliwie również oznaczenie daty ustania wspólności majątkowej.

Zdaniem Sądu Najwyższego, można jednakże opowiadać się za zapatrywaniem, że inaczej należy podchodzić do szczególnej kwestii, jaka pojawiła się w niniejszej sprawie, zauważyć bowiem należy, że Sąd pierwszej instancji, kształtując swoim orzeczeniem między stronami nowy stan prawny, uczynił zadość wskazanej powinności oznaczenia w sentencji wyroku dnia, z upływem którego ustaje pomiędzy nimi wspólność majątkowa małżeńska. Trudno więc z całą bezwzględnością mówić, zwłaszcza że w omawianym przedmiocie sąd musi działać z urzędu, iż mimo wszystko wyrok Sądu pierwszej instancji jest orzeczeniem niezupełnym w rozumieniu art. 351 § 1 k.p.c. Sprzeciwia się temu m. in. istota

żądania wywodzonego z art. 52 k.r.o. Jeżeli zatem rozstrzygnięcie o ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej z dniem późniejszym niż żądany przez powoda nie jest jednoznaczne z nieorzeczeniem w pełnym zakresie o powództwie, to należałoby konsekwentnie przyjąć, że omawiany wyrok Sądu pierwszej instancji zawiera negatywne rozstrzygnięcie merytoryczne co do żądania powoda zniesienia wspólności majątkowej z datą wcześniejszą od wskazanej w pozwie.

Rozstrzygnięcie w sentencji wydanego wyroku w pełnym zakresie o żądaniu powoda oznacza, że Sąd ten, ustalając odmienną od żądanej przez powoda datę ustania wspólności, nie miał powinności oddalenia powództwa w pozostałej części.

Za przedstawionym zapatrywaniem przemawia dodatkowy argument, a mianowicie, że w sytuacji, gdy strona w pozwie domaga się zniesienia wspólności majątkowej bez jednoczesnego określenia daty ustania tej wspólności, to z punktu widzenia przepisów art. 52 k.r.o. oraz art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c. żądanie takie należy uznać za określone w sposób dokładny. Innymi słowy, zachowane są wówczas wymagania formalne pozwu i nie ma podstawy do uruchomienia tzw. postępowania naprawczego przewidzianego w art. 130 k.p.c.

W związku z tym uznać należy, że brak w sentencji wyroku znoszącego małżeńską wspólność majątkową orzeczenia o oddaleniu powództwa w części dotyczącej określenia daty ustania tej wspólności, nie stanowi przeszkody do zaskarżenia apelacją wyroku w tym zakresie (podobnie Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 13 lipca 1989 r., III CRN 155/89, nie publ.).

Zażalenie okazało się zatem uzasadnione, stad też Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji (art. 393¹⁸ § 3 w związku z art. 397 § 2 i art. 386 § 4 k.p.c.).